

Waterschapshuis Kommerzijl

De foto over het water, met rechts een voormalig **waterschapshuis**, is genomen in **Kommerzijl** vanaf de brug over de Kommerzijlsterriet in noordoostelijke richting.

In de 16e eeuw heette Kommerzijl nog Opslachterzijl. Kommerzijl heeft zijn naam te danken aan de zijl die daar gelegd werd. In 1570 werd na een inpoldering in de nieuwe zeedijk een sluis gelegd in de tegenwoordige Kommerzijlster Riet, dat boezemkanaal was van de wateren, die er door de Homster- of Niehoofsterzijl, de Bomsterzijl en Nijesloterzijl op loosden. Deze nieuwe sluis werd Opslachterzijl genoemd, naar een daar gebouwde schans, die aan de binnenzijde van de “upslachte” of opdijk lag. (Hiermee zal bedoeld zijn de dwarsdijk, door de Rijte gelegd ter verbinding van de Ruige Waarden met Humsterland). Langs deze dijk is het dorp Kommerzijl ontstaan. Toen in 1600 de bij deze zijl betrokken burenen van een groot deel van Langewold en Vredewold (Zuid Westerkwartier) en van Niehove zich verbonden tot een zijlvest, kreeg dit de naam van Opslachter Zijlvest. Deze naam werd in het midden van de 17e eeuw veranderd in Kommerzijlvest. Ook treft men vaak de namen van de onderdelen: Homster, Bomster en Nijesloterzijlvest aan. Het bestuur over de Kommerzijl was opgedragen aan de drie grietmannen van de drie genoemde zijlvesten. Een bode en een waarman (een oud-Groninger naam voor sluiswachter) stonden het bestuur ter zijde, een afzonderlijke administrateur was met de financiën belast. In de 19e eeuw werd de naam grietmannen vervangen door volmachten. Tot 1877 is de Kommerzijl één van de uitwateringssluizen van het voormalige waterschap Westerkwartier geweest. Al in 1864 was het Kommerzijlvest opgeheven en opgegaan in het waterschap Westerkwartier. Waarschijnlijk is de naam afgeleid van Kommer, dus van de ellende die men heeft ondervonden bij het leggen van de zijl. De naam komt het eerst voor in 1602.

De vierhoek Electra, Lauwerzijl, Munnekezijl en Kommerzijl was ooit een wirwar van dijken. De geschiedenis van de polder was er fraai uit af te lezen. Al deze dijken zijn op enkele kleine fragmenten na verdwenen. Een voorbeeld van zo'n dijk is de Hogedijk of Oosterwaarddijk tussen 't Hoekje en Kommerzijl. Deze markante dijk, die uit 1425 dateert, was tot 1660 de zeedijk. De helft van de dijk is inmiddels verdwenen. De heren Van Ewsum, die op de borg Nienoord te Leek woonden en niet alleen in Vredewold grote invloed hadden, maar hun machtssfeer zelfs tot Niezijl en Kommerzijl wisten uit te breiden, profiteerden van de getijdewerking in de Riet om uit het binnenstromende zeewater zout te winnen. Wigbold van Ewsum legde buiten de ringdijk om Humsterland, aan het Niehoofsterdiep, een tweede dijk aan.

De polder 't Ruigezand is in het laatst van de 18e eeuw door de gebroeders Teenstra ingepolderd. Hierdoor ontstond vruchtbare grond op de kwelders en slikken langs het Reitdiep. Kommerzijl ligt aan de vaarroute naar het Lauwersmeer. Het dorp is gebouwd rond de historische sluis (die tot 1877 nog dienst deed), eens toegangspoort tot de Lauwerszee. Hoewel het dorp een eenheid vormt was het tot 1990 verdeeld over twee voormalige gemeenten: Grijpskerk en Oldehove. Dat kwam doordat de Kommerzijlster Riet, een riviertje dat het dorp in tweeën snijdt, tevens als gemeentegrens werd aangemerkt.

